

De Marke

oudheidkundig mededelingenblad

juni 2010

De Marke

is het orgaan van de Oudheidkundige Vereniging 'De Marke', met als werkgebied de plaatsen Beekbergen, Brummen, Eerbeek, Hall, Hoenderloo, Klarenbeek, Loenen & Ugchelen.

Eindredactie: Willem Reusink
Noteboomstraat 15
7101 MG Winterswijk
☎05 43 - 51 46 92 / ☎06 23 41 90 97
E✉: willem.reusink@planet.nl

Bestuurssamenstelling OHV 'De Marke':

Voorzitter: H.W. van Harreveld
Tuinstraat 59 6971 BH Brummen ☎05 75 - 56 60 48

Secretaris: C.C. Uenk-Dirksen
Ringlaan 46 6961 KL Eerbeek ☎03 13 - 65 25 53

Penningmeester: J. Zengerink
Rhienderensestraat 53 6964 BH Hall ☎03 13 - 65 19 60
bankrekening: 43.70.63.763 t.n.v. penningmeester De Marke

Bibliothecaris: W.T.M. Klomp
Langschoten 71 7371 EP Loenen ☎055 - 505 22 76

Leden: M. van Zadelhoff-Ruumpol
Loenenseweg 150 6961 HL Eerbeek ☎03 13 - 65 17 24
A. Jansen-Hagen
Veldkantweg 14A 6961 HJ ☎03 13 - 65 21 83

Lidmaatschap: € 14,00 per jaar; aanmelden bij de secretaris.

Excursies: 2 x per jaar organiseert 'De Marke' een excursie.

Lezingen: gemiddeld 5 x per jaar organiseert de vereniging lezingen.

Mededelingenblad: dit blad verschijnt vier maal per jaar (feb - juni - sept - dec)

Website: www.ohv-demarke.nl

E✉:secretariaat: clara.uenk@hetnet.nl

Overname van (gedeeltelijke) teksten en afbeeldingen uit dit blad is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de eindredacteur.

Mededelingenblad 'De Marke'

jaargang 34

no 2

Inhoudsopgave:

pag	1	Inhoudsopgave	
	2	Willem Reusink	- Redactionele mededelingen
	3	H.W. van Harreveld	- Afscheid en welkom
	4	Ada Jansen-Hagen	- Even voorstellen
	5	Piet Willemsens	- Hooibergen in Oost-Nederland
	6	Rob Gruben	- De Grubens in Eerbeek
	12	Jaap van der Weel	- Cornelis Jacob Sickesz
	15	Wietse Venema	- De Kromme Dijk
	18	Piet Willemsens	- Apeldoorns kanaal
	20	Kees Bloem	- Een oorlogsherinnering
	24	Willem Reusink	- Havezathe 'De Rees' (deel 4)
	30	Clara Uenk-Dirksen	- Nieuwsbrief De Marke 2010 nr 2
	32	Willem Reusink	- Kalendergebruik in de 17e/18e eeuw

Op de voorkant: de Kromme Dijk te Beekbergen.

Foto: Wietse Venema (2010).

Zie ook Wietse's artikel op pagina 15.

Redactionele mededelingen

In de tweede uitgave van dit jaar weer een breed scala aan artikelen, zoals u op de vorige bladzijde al hebt kunnen zien. Maar dat aantrekkelijke aanbod zou u er niet van mogen weerhouden ook eens een bijdrage te leveren aan ons mededelingenblad.

In dit nummer staat Marke-voorzitter Henk van Harreveld even stil bij de bestuurswisselingen, stelt Ada Jansen zich voor, vervolgt Kees Bloem zijn verhaal met oorlogsherinneringen, schrijft Wietse Venema over de Kromme Dijk, doet Piet Willemsens verslag van twee lezingen, belicht Jaap van der Weel de carrière van C.J. Sickesz, maakt Rob Gruben ons bekend met de stamboom van de Grubens in Eerbeek, wordt de serie over 'De Rees' vervolgd en meldt Clara Uenk ons de nieuwste bibliotheekaanwinsten.

Lintje

Ieder jaar reikt Koningin Beatrix de traditionle lintjes uit. Mensen die zich gedurende langere tijd verdienstelijk hebben gemaakt voor de samenleving worden onderscheiden als Lid of Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Eén van die onderscheiden mensen was dit jaar ons Marke-lid Corrie de Kool – Verhoog uit Loenen.. Sinds 1967 is zij kerkelijk actief binnen de Gereformeerde en Protestantse Kerken in Waddinxveen, Leiderdorp en Loenen. Tien jaar lang was zij vrijwillig leerkracht handwerken en handelvaardigheid bij PC-basisschool 'Samen Onderweg' in Leiderdorp.

Vanaf 1999 is zij actief voor de stichting Wijnand Hackfort. Als gids en medewerkster en sinds 2004 ook als bestuurslid. Vanaf 1990 doet mevrouw De Kool genealogisch onderzoek naar het voorgeslacht van de familie De Kool. Dit onderzoek is door haar gestart uit persoonlijke belangstelling, maar heeft door specifieke deelonderzoeken en publicaties een breder belang gekregen. Verder heeft mevrouw De Kool op diverse wijzen bijgedragen aan het verenigingsblad van de historische vereniging De Marke. De afgelopen tien jaar is zij bovendien actief voor diverse ad hoc-activiteiten voor de dorps- en bewonersbelangen. (**Bron:** Joop Zengerink en Regiobode online).

Mede namens alle Markeleden en 'Marke'-lezers feliciteren wij mevrouw De Kool van harte met deze onderscheiding.

Bijdragen voor de volgende uitgave die in week 38 in september verschijnt, zou ik graag ontvangen vòòr vrijdag 10 september.

Willem Reusink

Afscheid en welkom

Bij de op 21 april j.l. gehouden algemene ledenvergadering besteedde ik als voorzitter meer dan ceremoniële aandacht aan het agendapunt Bestuursverkiezing. Daartoe bestond alle aanleiding, nu bij deze gelegenheid afscheid werd genomen van de heren J.R(ichard) B.W. Krepel en A(rie) van Bodegom als aftredende bestuursleden en een introducerend welkom werd uitgesproken tot mevrouw A(da) Jansen-Hagen als nieuw bestuurslid. Aangezien bij één en ander maar een deel van ons ledenbestand aanwezig was, voel ik de behoefte ook op deze plaats nog kort bij genoemde bestuursmutaties stil te staan.

Richard Krepel trad in 1994 tot het bestuur toe en hij werd daarmee het eerste en tot nu toe enige bestuurslid uit Klarenbeek. Vanuit de optiek van onze vereniging is dit kleine en desondanks onder twee gemeentes vallende dorp vooral interessant vanwege zijn tot 1723 teruggaande en nog steeds belangrijke en zichtbare relatie met de industrieel actieve, uit Oostenrijk stammende, familie Krepel.

Vanwege zijn tijdrovende functie als leider van het inmiddels ook internationaal opererende familiebedrijf kon Richard allengs steeds minder deelnemen aan activiteiten binnen de Marke en haar bestuur. Deze voor alle betrokkenen spijtige ontwikkeling neemt niet weg, dat het bestuur met dankbaarheid en waardering terugdenkt aan de innemende wijze waarop Richard van tijd tot tijd toch vorm wist te geven aan zijn actieve betrokkenheid, zoals onder meer bij de organisatie en viering van ons vijfde lustrum op kasteel Ter Horst en bij de voorbereiding van enige zomerexcursies. Dit sterkt ons in de hoop dat wij Richard (en zijn echtgenote) te zijner tijd weer vaker in Markeverband zullen mogen ontmoeten.

Niet alleen binnen zijn woonplaats Brummen, maar ook binnen de Marke kan Arie van Bodegom een even bekende als gewaardeerde verschijning worden genoemd. Aangezien die verschijning – ook los van de zo karakteristieke hoofdbedekking, donkere kleding en het soms nog uit blank geschuurde of wit gelakte klompen bestaande schoeisel – veel ingetogen degelijkheid en rechtshapenheid uitstraalt, was het geen wonder dat Arie tot voor kort de enige klokkenluider was van de oude Brummense dorpskerk. De zwaarte van deze functie en de vasthoudendheid van Arie werden mij eerst duidelijk toen ik bij een werkbezoekje wel gebeier hoorde, maar Arie aanvankelijk niet zag, omdat hij in een opstijgende fase verkeerde.

In de meer gebruikelijke, principiële zin blijkt deze vasthoudendheid ook uit het feit dat Arie voor zijn schildersbedrijf nog steeds rondrijdt met een zelf-

ontwikkeld hybride motorvoertuig en een van de Officier van Justitie losgepeuterde verklaring, die er op neerkomt dat de politie hem niet meer moet bekeuren wegens het dragen van een alpinopet in plaats van een integraalhelm. Omdat Arie de bescheidenheid in persoon is, duurde het nog wel even alvorens na de kerk en Justitie ook de Marke zijn kwaliteiten ontdekte en hem in 2001 in het bestuur opnam.

In zijn functie, maar ook als schrijver van artikelen voor de Marke, algemene vraagbaak en lid van een bijna gereed zijnde werkgroep, deed Arie zich kennen als een rijke, toegankelijke en eigenlijk onmisbare bron van kennis inzake de geografie en historie van Brummen en (ruime) omstreken, de boerderijen en veldnamen, oude ambachten, praktijken, voorwerpen e.d.

Aan de lof en dank die hij daarvoor verdient voeg ik graag de wens toe dat het Arie goed zal mogen gaan en dat hij en de Marke nog veel voor elkaar zullen blijven betekenen. Het is in dit verband goed te weten, dat Arie zelf ook van die gezindheid heeft blijk gegeven door zich als adviseur en vraagbaak beschikbaar te houden.

Daar Ada Jansen hierna (over zich)zelf aan het woord komt, beperk ik mij ten aanzien van haar tot een herhaald, maar nu schriftelijk, welkom en de wens dat zij in haar bestuurswerkzaamheden veel en lang voldoening zal vinden.

H.W. van Harreveld

Even voorstellen: Ada Jansen-Hagen

Tijdens de algemene ledenvergadering van De Marke ben ik benoemd in het bestuur. Wat mijn taken worden, is op dit moment nog niet helemaal duidelijk. Ik zal wat zaken samen gaan doen met Clara en verder probeer ik van alle bestuursleden veel te leren. Tijd om me aan u voor te stellen. Eind 1940 geboren in Leuvenheim in wat nu de Hoofdstraat heet. Het huidige Buurthuis was destijds de lagere school. Met meester Anton Berghagen aan het hoofd.

In Brummen ging ik daarna naar de ULO. Eerst in de Zegerijstraat en later op het Van Limburg Stirumplein. Toen ik het diploma van die school had, wist ik absoluut niet wat ik wilde gaan doen, maar de directeur – de heer Vrielink – wist dat er op het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek, ‘Mariëndaal’ in Oosterbeek, personeel werd gezocht.

Zo gebeurde het dat ik als zestienjarige begon aan mijn eerste baan. In de avonduren volgde ik een opleiding tot chemisch analiste. Tot mijn huwelijk met Jan in 1963, heb ik met veel plezier in Oosterbeek gewerkt. Eind 1963 konden we via het werk van mijn man een huis huren in Eerbeek en daar woon ik nu, na enkele verhuizingen binnen het dorp, nog steeds. Hier zijn onze twee zoons opgegroeid en zij wonen er ook met hun gezin.

In 1971 ben ik weer gaan werken; nu als administratief medewerker in de Eerbeekse bibliotheek. Ondertussen verschillende opleidingen gevolgd en van 1981 tot mijn prepensioen in 2001 was ik hoofd van de bibliotheek. De vrije tijd die ik na het prepensioen kreeg is inmiddels goed gevuld. U begrijpt dat lezen een grote hobby van mij is. Verder hou ik erg veel van muziek, zowel luisteren als zelf muziek maken en zingen.

Ik ben geïnteresseerd in beeldende kunst en ik ga dan ook vaak naar musea. Bij de Open Universiteit volg ik - in een zeer laag tempo - de studie Cultuurwetenschappen. Voor de plaatselijke omroep RTV Veluwezoom FM presenteer ik - samen met een collega - een uitzending van de gezamenlijke kerken van Loenen, Hall/Voorstonden, Brummen en Eerbeek.

En dan is er nog de tuin, waarin ik met heel veel plezier werk. Na het plotse lijn overlijden van Jan in 2005, helpen de beide zoons mij met de zwaardere klussen, zoals spitten en heggen knippen.

Toen ik benaderd werd voor een plaats in het bestuur, hoefde ik niet lang na te denken. Het leek me een goed stel mensen en nu ik al wat vergaderingen heb meegemaakt, weet ik dat die gedachte juist was. Ik hoop dat ik mijn benoeming in het bestuur waar kan maken.

Ada Jansen-Hagen

Hooibergen in Oost-Nederland

Onder deze titel hield Ab Goutbeek uit Dalfsen op 17 maart jl. in 'De Korenmolen' in Eerbeek een interessante lezing voor meer dan honderd personen, leden van 'De Marke' en belangstellenden.

Er is tegenwoordig veel belangstelling voor monumentale boerderijen, maar aan de bouwsels die ernaast staan, gaat men vaak achteloos voorbij: de hooibergen of hooimijten. Trouwens, zoveel zijn het er niet meer, want hooibergen

zijn al zo'n dertig jaar bezig overbodig te worden. De teelt van maïs en de bouw van veestallen hebben de hooibergen als sneeuw voor de zon doen verdwijnen.

Jammer, want pas door de dia's van Ab Goutbeek constateren we de rijke schoonheid die hooibergen hebben gehad. Er is trouwens ook een mooi fotoboek over hooibergen verschenen.

De constructie is eigenlijk al heel oud, meer dan duizend jaar. In de loop van de eeuwen is er ook weinig verandering in gekomen. Ze dienen voor het optassen van landbouwproducten, niet alleen hooi maar ook graan, balen geperst stro, enz.

Een originele hooiberg heeft een rieten kap, maar je ziet er tegenwoordig ook wel met (lelijke) golfplaten, blik, enz. Een hooiberg wordt gedragen door roeden; de meest eenvoudige hooiberg heeft slechts één roede, in het midden. Vaak het bezit van kleine boeren! Daarnaast loopt het aantal roeden wel op tot zes, origineel van hout, later ook van metaal of beton.

De hooiberg is in die zin een eigenaardig bouwwerk, dat in de loop van het jaar telkens van uiterlijk verandert. Als hij vol zit, zien we het dak, de *kap*, bovenaan. In de loop van het winterseizoen, naarmate er meer van het product uit gehaald wordt, daalt het dak. Móét het dak dalen. Maar dat gaat lang niet vanzelf. Talloze ingenieuze constructies zijn daarvoor uitgevonden, veelal afhankelijk van de zwaarte van de kap.

Spreker Goutbeek constateert op het eind van zijn lezing dat de hooibergen in de loop van de eeuwen een rijk agrarisch instrument zijn geweest. Ook maatschappelijk heeft de hooiberg een rol gespeeld. Hoeveel vakantiegangers zullen er niet in hebben overnacht? En door vrijpartijen de bevolking hebben vermeerderd? Een mooi onderwerp om over na te denken door eenieder die het platteland doorfietst. Trouwens, in de omgeving van Brummen zie je er niet zoveel meer. Hooibergen vond men vroeger door het hele land, maar nu vooral in Gelderland en Overijssel. Naast de hooiberg is er ook de steltenberg, een meerroedige hooiberg met een verhoogde tasvloer: de berg staat als het ware op stelten. Bij voldoende ruimte kan de hoogte eronder dienen als

opslagruimte. Tegenwoordig ziet men de hooiberg als opslag voor gebruik voor allerlei voorwerpen. Tot personenauto's toe.

In Brummen staat een mooie, moderne hooiberg (foto links) aan de Knoevenoordstraat 40, bij het boerderijtje van Willem van Ommeren. Hij heeft die in 2000 gebouwd. Heel goedkoop, want goeddeels met eigen hout en door eigen arbeid.

Het maken van het rieten dak gebeurde door een vakman. Willem: "Ik heb veel plezier

aan dat bouwen gehad. Ik ben druk met andere zaken en weet nog niet wat ik erin zal 'herbergen'. Voorlopig twee leunstoelen!."

Piet Willemsens

De Grube(n)s in Eerbeek

Inleiding

In Nederland kennen we twee grote takken van het geslacht Grube(n): een Groningse en een Gelderse. Daarnaast is er nog een veel kleinere groep met deze Duits klinkende achternaam te vinden in Drenthe, met name rond Assen. Natuurlijk komen er in Nederland ook Grube(n)'s voor die niet direct te plaatsen zijn in een van deze lijnen, maar dat zijn uitzonderingen. Bovendien is de schrijfwijze niet altijd eenduidig geweest, waardoor we ook de naam Grubbe(n) en zelfs Groebe(n) af en toe terugvinden in onze stamboom. Desondanks is het overduidelijk dat de thans in Nederland voorkomende familienaam Grubbe(n) niets te maken heeft met de familienaam Grube(n).

Verder valt op dat de afzonderlijke takken met de naam Grube(n) op het eerste gezicht geen verbinding met elkaar lijken te hebben. Dat uit zich onder andere in het feit dat de Gelderse Grube(n)s – in tegenstelling tot die in Groningen en Drenthe – altijd het katholieke geloof hebben beleden. Tussen de ver-

schillende spellingwijzen en geografische takken bestaan dan ook geen duidelijk aanwijsbare verbanden. Iedere lijn staat op zichzelf. De Gelderse Grube(n)s vormen het onderwerp van dit artikel.

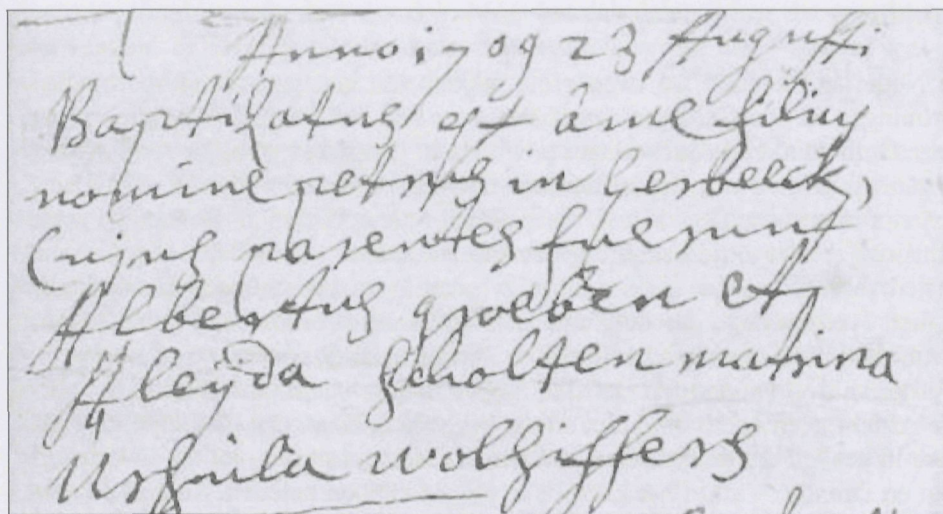
Stamvader Albertus Grube

Stamvader van de Gelderse tak is Albrecht (later Albertus) Grube, die aan het begin van de achttiende eeuw voor het eerst in het Deventer schepenboek opduikt. Daar staat vermeld dat Albertus op 2 december 1703 in het huwelijk trad met Aleijda Scholten(s), "j.d. van Endschede in de Nieustraat." Helaas is van Aleijda geen andere informatie te achterhalen, daar de Enschedese Rooms Katholieke doop- en trouwboeken bij de stadsbrand van 7 mei 1862 vrijwel volledig verloren zijn gegaan.

Albrecht Grube wordt bij zijn huwelijk in 1703 omschreven als "Ruiter onder t regiment van d'Heer Overste Dewitz tot Arnhem." Zeer waarschijnlijk handelt het hier om Franz Joachim von Dewitz, die in 1701 overste was van een

Onder afgedrukt document komt uit het
RAG (Gelders Archief Arnhem),
RBS 379, p. 15 nr. 2.
De transcriptie staat hiernaast.

Anno 1709 23 Augusti
Baptizatus est âme filius
nomine petrus in Eerbeek,
Cujus parentes fulpunt
Albertus groeben et
Aleijda scholten matrina
Ursula wolsissers

Anno 1709 23 Augusti
Baptizatus est âme filius
nomine petrus in Eerbeek,
Cujus parentes fulpunt
Albertus groeben et
Aleijda scholten matrina
Ursula wolsissers

kurassiersregiment (= zware cavalerie) uit Holstein (Sleeswijk-Holstein, Dld). Mogelijk komt Albrecht dus ook uit die streek.

Dat vermoeden wordt versterkt omdat we in die begintijd de achternaam van Albrecht ook geschreven vinden als Groebe, zijnde een fonetische weergave van de in het Duits uitgesproken naam Grube. In dit verband moet worden opgemerkt dat omstreeks dezelfde tijd ook een Bartholomé(us) Grube/Groebe van Kappenburg opduikt in het Deventer schepenboek. Op 3 juli 1701 vinden we daar namelijk de huwelijksinschrijving van genoemde Bartholomé met Judith van Reijnbach.

Daarbij wordt over Bartholomé opgemerkt: "j.m. uit het Mecklenborghsen, dragoender onder kapitein Geschreder, in guarnisoen 8 & sevent[ig]."

Onwillekeurig dringt zich de gedachte op dat deze Bartholomé wel eens een broer van stamvader Albertus zou kunnen zijn, beiden via een functie in het (huur)leger in Nederland verzeild geraakt en beiden in Deventer in het huwelijk getreden. Die gedachte wordt nog versterkt doordat we op 10 januari 1712 in de Katholieke gemeente Eerbeek en de Horst (Beekbergen) een zekere Bartholomeus Grobben als doopgetuige aantreffen. Stamvader Albrecht was namelijk na zijn huwelijk in 1703 naar Eerbeek (Hall) vertrokken. Zou Bartholomé via zijn veronderstelde broer Albrecht zijn komen getuigen bij een doop in Eerbeek, de woonplaats van Albrecht? Het is niets meer dan speculatie, want er zijn zeker ook argumenten die een verwantschap tussen Albrecht en Bartholomé weerspreken. Bijvoorbeeld de toevoeging 'van Kappenburg' bij Bartholomé. Daar is bij Albrecht nooit sprake van.

Maar ook het feit dat de vrouw van Bartholomé – Judith van Reijnbach – Nederland Hervormd was, terwijl Albrecht en zijn vrouw Katholiek zijn en hun kinderen ook als zodanig laten dopen. En dan nog het feit dat een veronderstelde afkomst van Albrecht uit Holstein moeilijk te rijmen is met de geboortestreek van Bartholomé in "het Mecklenborghse."

Helaas leverde onderzoek in het Deventer archief geen eenduidig antwoord over deze kwestie, maar ik ga er vooralsnog van uit dat er geen sprake is van een familierelatie tussen beiden. Bartholomé en zijn vrouw Judith van Reijnbach hadden in ieder geval één kind, namelijk Katharijne Grube, geboren op 6 april 1702 te Deventer. Overigens is over de familie Van Reijnbach in het verleden een uitstekende studie verschenen. Helaas komen Judith en haar ouders daarin niet voor.

Maar terug nu naar stamvader Albrecht. Met de vernederlandsste naam Albert (us) is hij tussen 1709 en 1717 aanwezig bij de doop van zijn drie jongste kin-

deren in Eerbeek, waarheen het jonge echtpaar na hun huwelijk in Deventer moet zijn vertrokken. Daarna is het bijna 20 jaar stil rond Albertus. Pas in 1736 duikt hij weer op in de bronnen. Hij treedt dan op als doopheffer van zijn kleindochter Aleijda. Daarbij wordt opgemerkt dat hij in de volksmond meester Albert de smid wordt genoemd: "suscepit avus ex parte matris vulgo mejster Albert de Smidt," ofwel: de grootvader van moederszijde heeft het kind ten doop gehouden; hij wordt in de volks taal meester Albert de smid genoemd. Als zodanig staat hij ook in het overlijdensboek van de Nederduits-Gereformeerde Gemeente Hall: overleden 1739 "Aalbert de smit van Eerbeek."

Stamboom

Alle Gelderse Grube(n)'s stammen in rechte lijn af van stamvader Albertus. Het doet daarbij niet terzake of de nakomelingen in onze tijd Grube of Gruben heten. Het zijn slechts willekeurige schrijfwijzen die in de Napoleontische tijd werden gefixeerd. Zo onderstonden er stamlijnen met en zonder de letter 'n' op het eind. Opvallend is dat vele nakomelingen tot op de dag van vandaag in of rond Eerbeek zijn blijven wonen.

Het is drie eeuwen geleden dat het eerste (niet het oudste!) kind van Albertus en Aleijda in de doopboeken van Eerbeek en de Horst werd geregistreerd.

De familie Gruben - Thijs

Dat was Petrus Grube op 23 augustus 1709. Voorwaar een aanleiding om dit artikel het licht te doen zien!

De leden van het Gelderse geslacht Gruben vormen typische representanten van de kleine boer of werkmán, zoals die veelvuldig in de Veluwe dorpen van de achttiende eeuw te vinden was. Over het algemeen was het een karig en arm, maar ook godvruchtig leven dat deze mensen leefden, met lange werkdagen. Harmen Jansen Grube (1752-1829) weet het in een lang leven (hij werd 77 jaar oud) zonder eigen kinderen tot een bescheiden kapitaaltje te brengen. In zijn testament vergeet ook hij echter niet de hogere macht die zo'n grote rol speelde in het leven van de Katholieke bevolking van toen: "(...) *zijnde door Gods gunst gezond naa Ziel en ligchaam*" doet hij zijn testament neerschrijven.

Wie is geïnteresseerd?

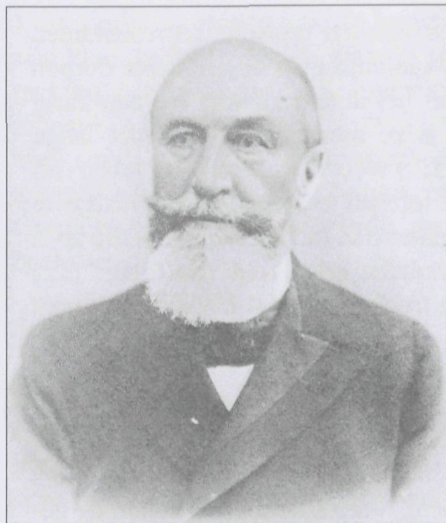
Ik bezit de stamlijn van alle nazaten van Albertus Grube en Aleijde Scholten (s) die nog in de achttiende eeuw geboren zijn. Vanzelfsprekend zetten de generaties zich ook voort tot in de huidige tijd. Deze gegevens zijn uiteraard voor de geïnteresseerde lezer bij mij opvraagbaar. Een stamboom is echter nooit compleet en ik mis met name in de jongere generaties nog veel gegevens. Daarom houd ik mij voor alle informatie omtrent de familie Gruben die u wellicht hebt, ten zeerste aanbevelen.

Rob Gruben

Naschrift:

Bovenstaand artikel is een samenvatting van een uitgebreid stamboomartikel in 'Veluwe Geslachten', jaargang 35 nummer 5 (mei 2009) op de pp 20-35. Wie meer van de stamboom Gruben wil weten, vindt dat in de hier aangehaalde uitgave van VG of kan de adresgegevens van de auteur via de redactie opvragen.

Cornelis Jacob Sickesz. (Amersfoort 19.02.1839 – Meran 19.02.1904)

Diegenen die wat bekend zijn in Arnhem en op de Hoge Veluwe zullen die naam herkennen. Cornelis Sickesz werd op 19 februari 1839 in Amersfoort geboren. Als zoon van Jan Baltazar Christiaan Sickesz en Philippe Aletta Bachienne. Zijn moeder overleed kort na zijn geboorte en de eerste jaren werd hij opgevoed door zijn grootmoeder, de weduwe Bachienne-Clifford. In 1844 verhuisde hij naar Arnhem, waar zijn vader hertrouwd was met Anna Jacoba van Harlingen. In deze stad doorliep hij de lagere school en het gymnasium. Hij was een teergevoelig, leergierig jochie dat wei-

nig omgang had met leeftijdgenoten. Hij had een grote liefde voor zowel geschiedenis als voor religie. Hij was vrijzinnig en later aangesloten bij de Remonstranten.

Na zijn gymnasium ging hij in Utrecht rechten studeren. In januari 1864 promoveerde hij op het proefschrift 'De schutterijen in Nederland' en solliciteerde hij naar het ambt van burgemeester van Laren in Gelderland. Hoewel nog jong – hij was 25 jaar – werd hij daar benoemd. In hetzelfde jaar trouwde hij met zijn 24-jarige schatrijke nicht Maria Anna Cornelia van Harlingen. Zij had op 14-jarige leeftijd 'De Cloese' onder Lochem geërfd. Met haar ouders woonde zij op dat landgoed dat 395 ha. groot was.

Bij het huwelijk, dat op 24 augustus in Laren plaatsvond ten overstaan van wethouder Derk van Eggenz, was één van de gasten Baron van Nagell, oud burgemeester van Laren.

'De Cloese' lag aan de boorden van de Berkel, een riviertje dat in regenrijke seizoenen vaak buiten haar oevers trad. Voor het oplossen van dit euvel werd een waterschap in het leven geroepen, waarvan in 1864 Sickesz secretaris werd en later watergraaf. In 1862 had ir. Stieltjes opdracht gekregen om de Berkel te kanaliseren. Ook toen duurde één en ander lang: na 33 jaar (dus in 1895) stemde de Staat toe om dit werk uit te voeren, waarvoor door het Rijk 2/3 van de kosten zou worden betaald.

Zijn vader J.B.C. Sickesz had in 1846 ongeveer 1400 ha. woeste grond gekocht van de geërfden van Otterlo in wat we nu de Hoge Veluwe noemen. In 1866, toen zijn vader met pensioen ging als kapitein van de landmacht, met een pensioen van hfl. 1200,00 werd onze Sickesz mede-eigenaar van het landgoed. Hij was enig kind en erfde na het overlijden van zijn vader in 1880 dit gebied, dat deels nog onontgonnen was. Zijn moeder, Maria van Harlingen ontving een pensioen van hfl. 600,00 per jaar.

Ik ga hier voorbij aan alle werken die zijn vader en hij lieten uitvoeren op het landgoed. Ik kan u daarvoor verwijzen naar het boek 'De Hoge Veluwe in de 19^e eeuw'.

Om het stuk niet te lang te maken verzuim ik zijn zitting in zowel de Tweede als de Eerste Kamer en zijn lintjes en het kruis van verdienste van het 'Rode Kruis' voor zijn vrouw.

Op het gebied van de landbouw werd hij kort na zijn benoeming als burgemeester van Laren gevraagd zitting te nemen in het bestuur van de afdeling Zutphen van de Gelderse Maatschappij van Landbouw. Waarvan hij in 1879 voorzitter werd en dat bleef tot 1889.

Naar aanleiding van de Markewet in 1886 kwam de vraag op, hoe de Maatschappij kon bevorderen dat ontginningen en bosaanleg zouden plaatsvinden. In het voetspoor van de Drentsche Heidemaatschappij werd zowel door de Gelderse als de Overijsselse Maatschappij in het begin van 1888 besloten tot de oprichting van de Nederlandse Heidemaatschappij. We kennen de voormalige Heidemaatschappij nu als Arcadis.

De eerste voorzitter werd mr. C.J. Sickesz – slechts voor een jaar – daar hij om gezondheidsredenen zijn toevlucht nam tot het gezonde Meran in Italië. Ik kom hier later op terug.

Bij het dagelijks bestuur van Gelderse Maatschappij van Landbouw kwam in 1882 het denkbeeld op om met soortgelijke maatschappijen een Internationale Landbouwtentoonstelling te organiseren. Na veel wikken en wegen, voornamelijk door het landsbestuur, dat de landbouw links liet liggen, kwam in 1884, met een bijdrage van fl. 100.000,00 van de Overheid, een tentoonstelling in Amsterdam tot stand.

Het was een ontnuchterende tentoonstelling die Nederland leerde dat we ver achterliepen bij het buitenland. Het gevolg was een Staatscommissie, het Landbouw-Comité, onder voorzitterschap van Sickesz, die onderzoek deed naar de landbouw in een 95-tal plaatsen. Het gaf een treurig beeld van de landbouwtoestanden in Nederland.

Dit had tot gevolg dat de Regering zich met de landbouw ging bemoeien. Eerst nog via de verschillende ministeries, maar later werd dit gecentraliseerd door het instellen van een zelfstandige afdeling onder Binnenlandse Zaken met aan het hoofd een Directeur-Generaal. Voor deze betrekking was Sickesz de aangewezen persoon en hij aanvaarde na rijp beraad deze aanstelling. Wat inhield dat hij in 1897 verhuisde naar Den Haag.

In de vier jaar dat hij dit ambt bekleedde, kwamen onder meer het Staatsbosch, de Boterwet van 1900, het Rijkszuivelstation in Leiden en de uitbreiding van de Rijkslandbouwproefstations tot stand.

Het was een zware baan voor hem. Hij nam in 1900 ontslag en verhuisde weer naar 'De Cloese' in Lochem. In 1903 vertrok hij vanwege een slechte gezondheid weer naar Meran, waar hij op zijn verjaardag, 19 februari 1904, stierf. (Met toestemming van ds. H. Reimer te Lübeck, waar ik contact mee had over Meran).

Hoewel zelf Remonstrants werd hij door de Evangelische Gemeinde in Meran gevraagd te bemiddelen bij de keus voor een nieuwe predikant. Daarna werd hij voorzitter van de bouwcommissie bij de bouw van de pastorie en hij was mede-oprichter van de nieuwe begraafplaats. Gedurende zijn verblijf woonde hij met zijn vrouw eerst in 'Villa Bavaria' in Obermais en later in de 'Villa Vollandsegg' in Meran.

Hij werd in Meran zeer geprezen. Tussen zijn overlijden en zijn begrafenis op de begraafplaats op 22 februari werden tussen twaalf en één uur de klokken geluid. Hij vermaakte ten behoeve van de bouw een school in Meran een bedrag van fl. 2000,00. Ook de kerk in Hoenderloo stond in zijn testament: fl. 2500,00 voor de kerk en de armen.

Als u een keer in Lochem komt, kijk dan naar de herdenkingszuil in de buurt van 'De Cloese'.

In Arnhem is de Sickeszlaan aan het Sickeszplein, bij het oude gebouw van de Heidemaatschappij. En op de Hoge Veluwe zijn de Sickeszdennen.

Jaap van der Weel

De Kromme Dijk

De Kromme Dijk ofwel de Kromme Dick loopt ten noorden van het gebied van het voormalig Beekberger Woud. In 1870 is dit laatste oerbos ontgonnen. Het lag ten noorden van de Woudweg, die van Lieren naar Klarerbeek loopt. De Kromme Dijk ligt nu in de zuidoostelijke vork van de autosnelwegen A 1 en A 50.

historie

Voor het ontstaan van de Kromme Dijk en de omgeving, welke als Hooilanden worden aangeduid, moeten we teruggaan naar het verleden en aan historische geografie doen.

Hoe zag dat gebied er rond 1800 uit? Eenvoudig gezegd: overal was heide, zover het oog reikte. Er waren nog geen autosnelwegen (A50 – noord-zuidweg) en A 1 (oost-westweg), geen hoogspanningsleidingen, geen spoorwegen en geen Apeldoorns Kanaal.

Zoals bekend stond in het voormalig Beekberger Woud op sommige plaatsen wel 80 cm water. Ten noorden van de hoog opgaande bomen van het Woud lag ook een laag gebied, dat 's winters en in het voorjaar onder water stond. Het water kon niet weg, maar in de zomer was het land vrijwel droog. Een dun laagje slib was dan achtergebleven van het overtollige water. Zo ging het eeuwenlang.

In dat natte gebied ging in plaats van heide gras groeien mede dankzij de lage ligging en het achtergebleven laagje slib na de overstromingen in de winter. Het gebied werd in percelen verdeeld en het gras werd gemaaid en leverde in de zomer voldoende hooi op voor het houden van vee. Het gebied werd aangeduid als de hooilanden.

Er werd een klein stukje dijk aangelegd, waarop kreupelhout groeide. Dat was het begin van de Kromme Dijk. Loodrecht op dat dijkje werden aan de oostkant smalle langgerekte percelen aangelegd. Aan de westkant van dat dijkje

was alles nog heide. In 1832 waren blijkens het kadaster op de smalle langgestrekte percelen aan de oostkant van het dijkje hier en daar ook nog heidegebiedjes. Men was nog bezig met de ontginning.

Het water bleef overlast veroorzaken en er werd voor de afwatering van het gebied schuin door de Hooilanden de Grote Leigraaf gegraven. Verderop in het gebied ten oosten van de Grote Leigraaf vinden we de Grote Wetering. Aangezien de perceelsgrenzen aan weerszijden van de Grote Leigraaf gewoon doorlopen, kan worden geconcludeerd, dat de Grote Leigraaf is gegraven nadat de Hooilanden voor een groot deel in cultuur waren gebracht.

Zo langzamerhand vestigden zich in het gebied aan het stukje Kromme Dijk enige boeren, zoals Gerrit Wouters met huis en erf en 40 are weiland en bouwland, Hetger Broekhuis met 50 are bouwland, 4 are weiland en 5 are heide, Hendrik Lamers met 55 are bouwland en 53 are weiland.

Volgens de kadastrale atlas van 1832 hadden de bewoners van Beekbergen en omgeving in het algemeen een karig bestaan. Hetzelfde kan vermoedelijk worden gezegd van de bewoners van de Kromme Dijk in 1832.

tegenwoordige tijd 2010

De Kromme Dijk loopt nu verder dan in 1832 en is vermoedelijk langs de perceelsgrenzen doorgetrokken tot de Brinkenweg. Om die reden zitten er scherpe bochten in het dijkje en wordt hij daarom Kromme Dijk genoemd.

Op het punt waar de Kromme Dijk overgaat in de Brinkenweg staat nu een gebouwtje met als opschrift: SAMUËL met een accent op de e. Aan de voorkant van het gebouw is vermeld wie de eerste steen op 23.3.1923 heeft ge-

legd. Dat was blijkens inscriptie N.C. de Regt, Evangelist te Oosterhuizen. Oosterhuizen ligt bij het Apeldoorns Kanaal op enige kilometers ten westen van het gebouw. Samuel was een Joodse profeet, beschreven in de bijbel, in het eerste boek, hoofdstukken 1 tot en met 31 en in het tweede boek, hoofdstukken 1 tot en met 24.

Langs de Kromme Dijk staan nu een aantal boerderijen. De landerijen bestaan voornamelijk uit weiland. Uit de oude zware eikenbomen, die verspreid in het land staan, kan worden geconcludeerd, dat het geen slechte grond is.

toekomst

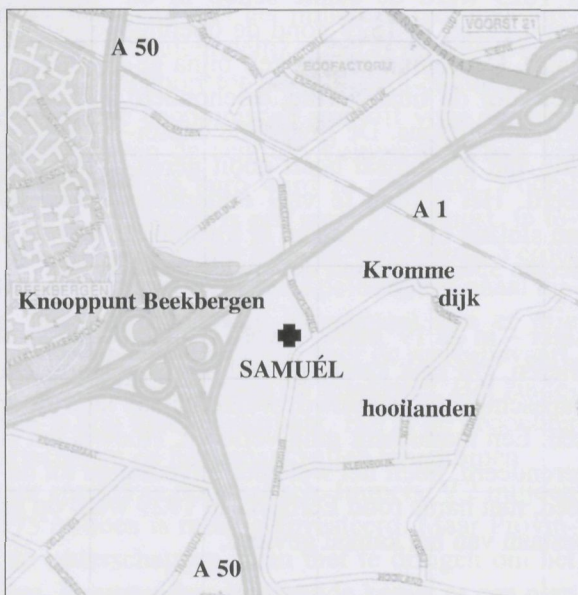
Hoe zal het de Kromme Dijk en de omgeving in de toekomst vergaan?

Het gebied ligt in de zuidoostelijke vork van de autosnelwegen A 1 (oost-westweg) en A 50 (noord-zuidweg). Ten noorden van de autosnelweg A 1 ligt juist aan de andere kant van de autosnelweg ten opzichte van de Kromme Dijk een bedrijventerrein van de kern Apeldoorn. Een viaduct onder de autosnelweg geeft daarmee verbinding. De omgeving van de Kromme Dijk ligt nu nog als agrarisch gebied aan de zuidkant van de autosnelweg A 1.

De stedelijke kern Apeldoorn ligt bekneeld tussen de autosnelwegen, maar gaat er in het oosten nu reeds overheen en in het zuiden binnen niet al te lange tijd in het Beekberger Broek.

Het is nu nog een mooi agrarisch gebied, in de toekomst aansluitend aan het hersteld Beekberger Woud.

De vraag is nu, of het in de toekomst agrarisch gebied zal blijven of dat er aan het gebied – vanwege de ligging – door de gemeente Apeldoorn in de toekomst een andere bestemming zal worden gegeven. Het zou wel jammer zijn, wanneer het op den duur geen agrarisch gebied kan blijven.

Apeldoorns Kanaal: boeiende geschiedenis, rendabele toekomst?

Over bovengenoemd onderwerp had De Marke op 21 april in Eerbeek twee sprekers aangetrokken. Het werd een boeiende avond, waarbij de ene spreker over de historie, de andere over de toekomst sprak.

het begin

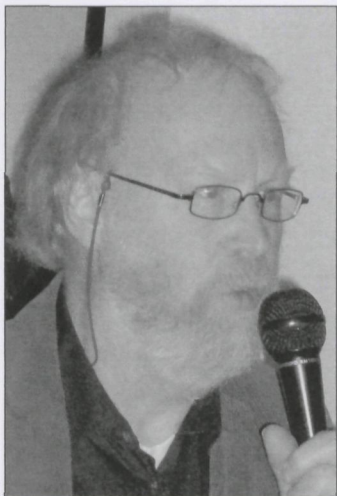
Huub Ummels (foto rechts) nam de historie voor zijn rekening. Al vanaf de 16^e eeuw vond op de Oost-Veluwe via het beekje de Grift enige scheepvaart plaats. Echt allure voor het grootvervoer kwam er pas door de komst van koning Willem 1, ook wel de *Kanalenkoning* genoemd. Hij is de man van de verbinding Hattem-Apeldoorn. In 1825 werd de eerste schop in de grond gezet; in 1829 vond de opening plaats. De koning zorgde zelf bijna geheel voor de financiering, driehonderd duizend guldens. De financiële exploitatie van het kanaal heeft nooit gerendeerd. Het vergde te veel onderhoud aan sluizen en bruggen en er kwamen te weinig schepen. In 1851 kwamen er slechts 358 schepen in de Apeldoornse haven.

Later – in de 19^e eeuw – werd het kanaal doorgetrokken van Apeldoorn naar Dieren. Dit stuk kwam gereed in 1865. Nabij Dieren was een prachtige diertrapsschutsluis gebouwd, welke helaas later door vernieuwingsdrift afgebroken. Een monument ging verloren. Hoewel het Apeldoorns Kanaal niet heeft gerendeerd, heeft het wel zeer bijgedragen tot de industrialisering van het gebied, met name rond Eerbeek. In 1929 werd op grootse wijze het honderd jaar bestaan van het kanaal gevierd.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam er de klad in de beurtvaart. De industrie schakelde massaal over op autovervoer. Toch was het scheepvaartverkeer van Dieren naar Apeldoorn in de jaren '50 nog met 38 procent toegenomen.

In 1957 werd het zuidelijk stuk van het kanaal verder vernieuwd en geschikt gemaakt voor 600 tons schepen. Het mocht niet baten. Vanwege de lage toekomstverwachtingen werd besloten in 1972 het zuidelijk gedeelte van het Kanaal te sluiten. Het gedeelte van Hattem tot de papierfabriek in Wapenveld is nog tot 1982 voor de scheepvaart geopend gebleven.

de toekomst

Dit gedeelte van de lezing werd behandeld door Rik Scholten (foto links), die betoogde dat door de sluiting voor scheepvervoer de toeristische belangen de overhand hebben gekregen. Daar moet overigens nog veel voor gebeuren. Sinds 1995 wordt de kar getrokken door de werkgroep Waterrecreatie Riviergebieden Gelderland, die sinds enkele jaren een stichting het grote werk laat doen. Men wil het kanaal deels in oude luister herstellen, daarbij rekening houdend met het milieu en met natuuraspecten. Het uiteindelijke doel is de bevaarbaarheid van het kanaal te herstellen. Het behoort tot het maritiem-culturele erfgoed van Nederland. Het kan een grote economische spin-off voor de regio worden en een deel van het toerisme van de centrale Veluwe naar hier toe overnemen. Het zal veel kosten: 28 miljoen euro werd zo genoemd. Vooral het baggeren van het oude slib nabij de sluizen is een grote kostenpost. In totaal moet er 450 000 kubieke meter vervuild slib worden verwijderd. Verder het beweegbaar maken van 41 lage bruggen. Over het Apeldoorns Kanaal liggen 65 kunstwerken (sluizen, bruggen, dammen). Momenteel zijn er drie schutsluizen, één keersluis en acht bruggen passeerbaar voor de recreatievaart. De lengte van het kanaal Hattem-Apeldoorn is bijna 33 kilometer. Het zuidelijk gedeelte telt 22 km. Daarvan is nog niets bevaarbaar. Het is de bedoeling dat ook enkele oude binnenvaartschepen op het kanaal zullen terugkomen.

Er moet nog veel gebeuren, maar spreker is optimistisch. Immers: 9,2 miljoen euro van de reeds genoemde 175 miljoen is reeds geïnvesteerd. Maar Provinciale Staten, bedrijfsleven en de waterschappen staan niet te dringen om het ontbrekende bedrag aan te vullen. In september aanstaande komt er een plan van aanpak, dat ijvert voor een dynamische ontwikkeling van dit gebied! Het klinkt goed ...

Piet Willemsens

Een oorlogsherinnering (deel 2)

Opgeschreven door C.G. (Kees) Bloem, aangevuld door (wijlen) Peter A. Veldheer.

Toen Gerard Bloem thuiskwam en de vier bezoekers in de woonkamer aantrof, was hij direct bereid om verder hulp te bieden. De vraag was alleen op welke wijze! Eerst werd de rentmeester van het Landgoed, Ir. J.F. Smit (die tevens de buurman van de familie Bloem was), er bij gehaald en deze sprak gelukkig wat Engels. Via hem kon er sprake zijn van enige conversatie en werd het pas duidelijk wat de vluchtelingen nu eigenlijk wilden: onderdak voor een paar dagen. Bloem wist spoedig raad. Hij zou hen voorlopig naar een oude stroloods op het Deelense veld brengen, daar zouden ze het wel enkele dagen kunnen uithouden.

Men maakte aanstalten om te vertrekken - maar dat was niet naar de zin van moeder de vrouw: eerst moest er maar eens gegeten worden, vond ze. Er stond brood met gebakken eieren klaar. Ofschoon het viertal er niet bepaald hongerig uitzag, schoof men toch maar aan tafel. Daarna volgden ze Bloem naar buiten. Kees Bloem: "Ze hadden allerlei soorten geld bij zich, dat ze mijn vader aanboden, maar die weigerde dat natuurlijk."

De boswachter leidde het viertal langs allerlei sluiptwegen naar de loods, waar men toen enkele stropakken zodanig opstapelde dat er in het midden een verborgen ruimte ontstond. Dit werd hun eerste schuilplaats. Ze bleven daar ongeveer een week, waarbij Bloem hen enkele malen per dag bezocht en eten bracht. Een paar keer kwamen arbeiders stro uit de loods halen, maar de onderduikers werden niet ontdekt.

Toch was hun verblijf daar te riskant om van lange duur te kunnen zijn. Een Duitse schildwacht van het vliegveld Deelen had al enkele malen zijn route vlak langs de loods gekozen. Toen de vliegers dit aan Bloem vertelden, besloot hij hen nog diezelfde avond te verhuizen.

In het donker bracht hij hen naar een leegstaande woonwagen op het terrein van 'Deelerwoud'. Deze wagen had oorspronkelijk dienst gedaan als zomerverblijf van Mevrouw Repelaer, maar was tenslotte in onbruik geraakt, gestationeerd in de omringende bossen waar hij nog wel eens van nut was als schaftkeet voor de bosarbeiders van het landgoed.

De stroloods brandde korte tijd later - door onbekende oorzaak - tot de grond toe af.

Ondertussen was de ondergrondse van het dorp op de hoogte gebracht van het feit, dat Bloem vier vliegers verborgen hield en het duurde niet lang of Jan-Aldert Schol kwam hem vragen of hij nóg twee Engelsen op kon nemen. De boswachter redeneerde, dat "waar er vier eten, er ook zes kunnen eten." Zo werd het gezelschap uitgebreid met een luitenant van de parachutisten en een zweefvliegtuigpilot.

De tijd die men nog in de woonwagen zou doorbrengen liep echter snel af. Op een zondagmorgen maakten enkele Hoenderlose jongens een wandelingetje op verboden terrein. Ze kwamen bij de woonwagen en zagen tot hun verbazing dat deze bewoond was. Daarmee was ook dit verblijf afgeschreven. Toen het zestal 's avonds aan Bloem beduidde dat zij bezoek hadden gehad, nam hij hen meteen mee naar een andere schuilplaats. Een verstandig besluit: enkele dagen later werd al in het dorp verteld "dat er Duitsers in de woonwagen van Mevrouw Repelaer zaten"

De nieuwe schuilplaats was een in het hart van de bossen verstopt kippenhok, dat men van het landgoed daar geplaatst had om eventueel nog eens iets aan de steeds meer vorderende Duitsers te kunnen onttrekken. Hier was men weer even veilig, zij het ook niet voor lang. De bevolking van Arnhem had ondertussen moeten evacueren en de bossen van de omliggende dorpen wemelden van mensen. Een rondzwervende evacuée ontdekte al spoedig het kippenhok met zijn gevaarlijk geheim, zodat opnieuw aan verhuizing moest worden gedacht. Gemakkelijker gezegd dan gedaan!

Kees Bloem: "Het moet een moeilijke opgave voor mijn vader zijn geweest om steeds maar weer nieuwe plaatsen te bedenken waar men zich verborgen kon houden. Maar je kon geen risico nemen: het gevaar dat iemand die een schuilplaats bij toeval had ontdekt, niet zou kunnen zwijgen, was té groot. Daarom besloot vader tenslotte zelf maar een nieuw onderkomen te graven, op een plaats waar weinig kans bestond dat er ooit mensen zouden komen. Hij zocht een dichtbegroeid dennenbosje uit, nabij de weg die van kasteel Deelerwoud naar Woeste Hoeve loopt. Hier zou de hut komen!

Ik weet niet precies meer wie het hol hielpen graven, maar ik meen dat mijn oudste broer er ook bij was. Die was juist teruggekomen van zijn onderduikadres in Epe, omdat het dáár nog minder veilig was dan thuis! Ook mijn vaders neef, Gerrit Bloem, jachtopziener van het landgoed, was in het geheim betrokken."

De beide laatst aangekomenen, luitenant Brian Carr (Parachute Regiment) en S/Sgt. John Howard Jenkins (Glider Pilot Regiment) konden uitstekend met

de vier vliegers overweg. Ze hadden beiden al een veelbewogen staat van dienst achter de rug.

Carr had kort na de landing al voorzien dat hij ditmaal wel eens heel gauw krijgsgevangen zou kunnen worden gemaakt en dan, na een eventuele ontsnapping, bijzonder veel profijt van een noodvoorraadje proviand kon hebben. Daarom had hij bij voorbaat al een pakket levensmiddelen in de grond verstopt ergens op een veld aan het begin van Oosterbeek.

Na veel geharrewar met de overal aanwezige Duitsers, wist hij tijdens de eindstrijd nog net uit de vrijwel afgegrensde 'perimeter' te ontkomen en kwam daarna, geleid door hetzelfde geluk dat hem later nog vele malen terzijde zou staan, in contact met enkele verzetsmensen, die hem tenslotte in de kattenbak van een Rode Kruis-auto naar Hoenderloo smokkelden.

John Howard Jenkins had, zoals in zijn regiment gebruikelijk was, na zijn vliegopleiding tevens een infanterietraining ontvangen, omdat zweefvliegtuigpiloten na de landing aan de gevechten op de grond dienen deel te nemen. Hij had tijdens de invasie in Normandië eveneens een zweefvliegtuig bestuurd, maar kon daarna weer spoedig naar Engeland terugkeren. Nu zou het méér tijd kosten.....

Enkele dagen na zijn geslaagde landing bij Oosterbeek werd hij door een SS-eenheid gevangen genomen en overgebracht naar de Willem III kazerne in Apeldoorn. Er werden hier ook veel gewonden verpleegd en sterfgevallen kwamen vrij regelmatig voor. Enkele malen was hij tegenwoordig geweest bij teraardebestellingen op de begraafplaats 'Heidehof'.

Op een avond liet hij zich opsluiten in de kelder van de keuken waar hij tewerkgesteld was. Er stonden twee schildwachten voor het kelderraampje geposteed, maar door gebruik te maken van een plotselinge ruzie, die hen enige tijd alle aandacht voor hun omgeving deed verliezen, kon hij zonder veel moeite ontsnappen. De omheining bezorgde hem nog enige inspanning, zijn opleiding was echter niet voor niets geweest en na enkele ogenblikken had hij zich vrij gemaakt.

Zijn enige bezit was een (van een SS-er gestolen) pijp en een kompasje, dat hij in een stuk zeep verstopt had weten te houden. Zo goed en zo kwaad als dat in het duister ging, oriënteerde hij zich enigszins en begon aan een lange wandeling richting Rijn.

Overdag hield hij zich schuil in het struikgewas, 's nachts marcheerde hij. Van de Duitsers had hij geen last, maar eenmaal, bij het oversteken van een spoorlijn moest hij ijlings benen maken omdat geallieerde jachtbommenwerpers juist dit moment hadden uitgezocht om hierop een raid uit te voeren, een

initiatief dat Jenkins hen niet bepaald in dank afdankte. Op een regenachtige ochtend kwam hij onverwachts bij een huis uit, hij trachtte nog te retireren, maar een hond had hem al gehoord en rende hem blaffend na, direct gevolgd door een man. Jenkins vroeg: "Are you Dutch?" De man antwoordde: "Niks Duits!" Dat klopte: hij was een lid van de Veluwe ondergrondse....

Toen het hol gegraven was, werd het waterdicht gemaakt met een tent die over het geheel heen gespannen werd. Daarna werd het opvallende gele tentzeil weer gecamoufleerd met dennentakken teneinde de kans op ontdekking zo gering mogelijk te maken. Het paadje, dat door de groep dichte dennen voerde, moest tenslotte nog zorgvuldig worden ontdaan van strohalmen die daar achtergebleven waren tijdens het transport van het beddengoed.

Gelukkig was het dennenbosje zéér dichtbegroeid, want de grintweg die in de onmiddellijke nabijheid langs het onderkomen liep, werd regelmatig door Duitse soldaten gebruikt, die niet zelden een fijne neus hadden voor onregelmatigheden.

Gevaar op ontdekking was steeds aanwezig, ontspanningsmogelijkheden waren er niet of nauwelijks, afgezien van enkele Engelse boeken die van bevriende zijde werden aangeboden.

De neef van de boswachter, Gerrit Bloem, was er in zijn functie als jachtopziener gewoonlijk lang van tevoren van op de hoogte als Duitse officieren op het terrein van het landgoed kwamen jagen. Hij kon het meestal zo regelen, dat, ingeval er een drijfjacht gehouden werd, hijzelf de omgeving van de schuilplaats afdreef. Eens kwam hij waarschuwen dat de Duitsers de volgende dag een jachtpartij in de onmiddellijke nabijheid van de hut zouden houden. Bloem bracht zijn zestal daarom vroeg in de morgen naar de zolder van een onbewoond huisje, dat daar niet al te ver vandaan stond en gebruikt werd voor de opslag van overmatig meubilair van Mevrouw Repelaer. Het huisje was in het dorp bekend als 'de keet van Schimmel', naar de vroegere bewoners.

Niemand had kunnen vermoeden dat de chauffeurs van de Duitse officieren die aan het jachtfestijn deelnamen, juist naast dat huisje hun auto's zouden parkeren, zodat ze zich de gehele dag muisstil moesten houden.

Wonder boven wonder werden ze niet ontdekt, maar het was een dubbeltje op z'n kant geweest, het geringste kuchje had hen kunnen verraden.

Wordt vervolgd.

Havezathe 'De Rees' te Leuvenheim (deel 4)

Eigenaar in 1880 werd de heer Mr. Johan Wilhelm van Lansberge, oud-gouverneur-generaal in Nederlands Indië en drager van het Grootkruis in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Evenals zijn vader, die gouverneur van Suriname was geweest, bekleedde Johan Wilhelm vele diplomatieke posten. In 1875 huwde hij in Madrid met Rafaëla del Villar, een Spaanse kolonelsdochter. Uit dit huwelijk werden geen kinderen geboren. Met zijn vrouw bewoonde de heer Van Lansberge 'De Rees' tot 1889, toen hij naar Oosterbeek/Doorwerth vertrok en op het landgoed 'Duno' ging wonen. Hij stierf in 1905 te Menton (Frankrijk).

De heer Van Lansberge verfraaide veel aan het huis. Aan het vrij grote landhuis werden nog 4 kamers bijgebouwd. In de tuin werden verschillende kostbare warme kassen gebouwd, waarin de heer Van Lansberge een zeldzame verzameling van orchideeën en andere exotische planten kweekte. Dat deze gewassen algemene bewondering trokken, is niet verwonderlijk. Trouwens, de gehele tuin van de heer Van Lansberge was een sieraad voor de omgeving. Zij was weelderig beplant met een pracht aan coniferen, heesters en bloemen.

In 1889 kwam 'De Rees' in publieke veiling. Kleine percelen werden verkocht, maar het grootste deel vond geen koper (ca 20 ha). Formeel was Van Lansberge in 1891 nog steeds de bezitter en zette hij de verpachting van landerijen en weilanden gewoon voort. Ook voor de tijd van zes jaar, zoals uit nevenstaand staatje blijkt. Daar was een eventuele nieuwe eigenaar dus wel mee opgescheept!

*Bij acte den 14 Augustus 1891 verleiden voor den notaris Ch. H. Marin te Brummen is o.m. verpacht voor den heer Mr. J.W. van Lansberge *) voor den tijd van 6 jaar ingaande 11 november 1891 en eindigende 11 november 1897 Een gedeelte van het bouwland de Kamp, kadastraal bekend in sectie H nummers 931, 1082, 1083 en een gedeelte van no 1284, groot ongeveer 2 hectaren, op het terrein in 17 perceelen uitgebaakt en wel*

perceel	1	aan	Willem Licht voor	f	16,—
"	2	"	Hendrik Kelderman voor		14,—
"	3	"	Gerrit Bello voor		11,—
"	4	"	Jan Honders Janszoon voor		9,—
"	5	"	Gerrit Bello voor		9,50
"	6	"	Hendrik Kelderman voor		2,—
"	7	"	Jan Benrânk voor		6,—
"	8	"	Jan Benrânk voor		8,—
"	9	"	E. J. Reussink voor		8,—
"	10	"	G. J. Eleumink voor		8,50
"	11	"	Gerrit Bello voor		9,—
"	12	"	Hendrik Kelderman voor		9,—
"	13	"	G. Harmelink voor		11,—
"	14	"	G. J. Eleumink voor		12,—
"	15	"	G. Harmelink voor		12,—
"	16	"	Willem Licht voor		5,—
"	17	"	W. Mesland voor		6,—

Alles per jaar Zamen per jaar f 156,—

*) Van Lansberge woonde toen al in Oosterbeek op 'Duno', waarschijnlijk vanwege de gezondheid van zijn vrouw.

In 1891 werd het huis nogmaals geveild en kwam het in handen van Hendrik Martienus Werner, oud-majoor van de cavalerie en schrijver van een groot aantal historische opstellen. Ook is hij de auteur van het lijvige boekwerk 'Geldersche Kasteelen' (2 delen) en maakte hij met Mr. J.W. Staats Evers een register op de Gelderse Volksalmanakken van 1835-1884. Hij heeft 'De Rees' bewoond tot 1906.

Werner onderhield de door Van Lansberge aangelegde tuinen op voortreffelijke wijze. Het was eigenlijk jammer dat Van Lansberge deze weelderige pracht nooit in zijn optimale staat heeft kunnen bewonderen.

Ook uit de tijd dat Werner 'De Rees' bewoonde zijn nogal wat documenten bewaard gebleven. Afgedrukt zijn de transcripties.

'De Rees' heeft tot ver in de twintigste eeuw een eigen drinkwatervoorziening gehad. Het water werd - zo is mij destijds verteld door een oude inwoner van Leuvenheim - opgepompt ten zuidwesten van het huidige landhuis. Majoor Werner liet elk jaar door het laboratorium in Zutphen de kwaliteit van het water onderzoeken. En alle jaren werd het als uitstekend drinkwater bevonden.

Zutphen, 6 Februari 1892

Resultaat van het drinkwateronderzoek van Huize 'de Rees', Brummen.

Kleurloos, helder

Reukeloos

Smaak: fris

Vaste stof: 0,930 p.L.

Chloor: zwakke reactie

Kalk: veel

Zwavelzuur: spoor

Ammoniak: nihil

Salpeterig zuur: nihil

Salpeterzuur: tamelijk

Organisch stof: minimale sporen

Conclusie: uitstekend geschikt als drinkwater

w.g. J.L. Boermark

Op de volgende pagina nog een tweetal documenten uit het huisarchief, die betrekking hebben op de periode dat Majoor Werner er woonde. Hij hield een duidelijke administratie van pacht en huur bij.

Huurcontract

De ondergeteekende H.M. Werner, gepensioneerd majoor der Cavalerie, eigenaar van het landgoed 'de Rees' onder Leuvenheim, gemeente Brummen, erkent hiermede verhuurd te hebben aan de tweede ondergeteekende G.J. Bleumink, landbouwer te Leuvenheim, en die door mede-onderteekening deze huur is aanneemende - eene woning, bestaande uit drie vertrekken, zolder en kelder, gelegen in het koetshuis van den huize 'de Rees', wijk B no 76, benevens voldoende plaats en ruimte in den daarbijgelegen veestal tot plaatsing eener koe, eener geit, en een viertal varkens en tot berging van hooi en ongedorscht graan, stroo, enz.; en voorts een stuk bouwland, gelegen ten zuidwesten van het huis 'de Rees' aan het Leuvenheimse kerkpad, ter grootte van ongeveer 4 spint - tegen de som van één gulden per week, wekelijks te voldoen.

De huur gaat in op 1e mei 1895 en wordt aangegaan voor den tijd van zes jaren en zal telkens stilzwijgend met zes jaren worden verlengd, tenzij zes maanden voor de vervaldag door eene der beide partijen de huur wordt opgezegd.

Brummen, Huize 'de Rees', 12 februari 1895,

w.g.	H.M. Werner
de ondergeteeken	G.J. Bleumink

Dit contract is op heden door ons ondergeteekenden voor één jaar verlengd, ingaande op 1e mei 1907 en zal telkens stilzwijgend met één jaar worden verlengd, indien niet vóór of op 1e november te voren de huur door één der beide partijen wordt opgezegd.

Brummen, Huize 'de Rees', 1 november 1906,

w.g.	H.M. Werner
w.g.	X

GAA: Huisarchief De Rees map Diversen no 1

De ondergeteekende Hendrik Weenink erkent bij deze voor zich, zijne erven en regtverkrijgenden, dat hij op de scheiding tusschen zijn land, ten zuiden van het landgoed 'de Rees' gelegen, en het tot dat landgoed behorende zoogenaamde Leuvenheimse kerkpad, in 1893 heeft gepoot een doornenhaag. In plaats van die te poten eene halve meter van die scheiding verwijderd, zooals had behooren te geschieden; datb evenwel de eigenaar van genoemd landgoed hem heeft vergund die heg te laten staan op de scheiding tegen overgave dezer verklaring, opdat nimmer zou kunnen beweerd worden dat de scheiding zich een halve meter verder noordwaarts bevindt. Voorts belooft hij de haag of heg naar de zijden van het genoemd kerkpad steeds zo kort mogelijk te zullen op snoeien.

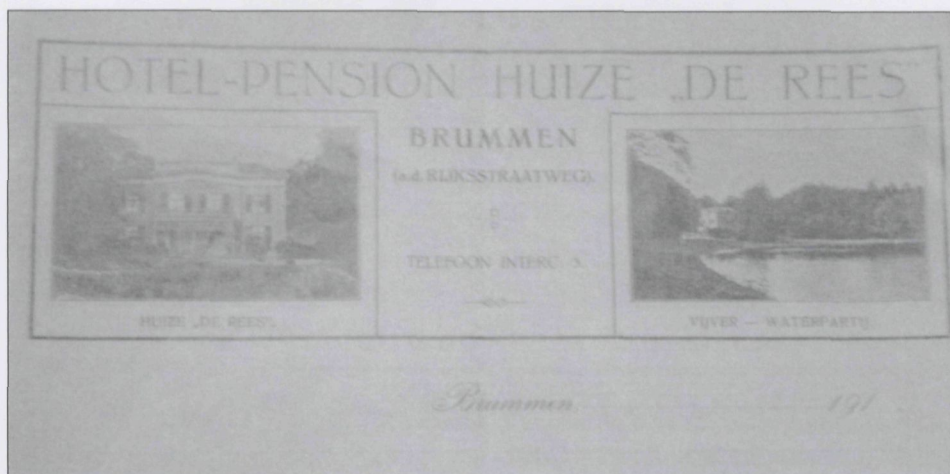
Brummen, den 15e november 1896

w.g.	H. Weenink
------	------------

GAA: Huisarchief De Rees map Diversen no 10

In 1906 kwam 'De Rees' in bezit van Louis Karel Ferdinand Stroetzel, bankier te Amsterdam. Deze verkocht het in 1912 aan de N.V. Hollandse Crediet- en Obligatiebank.

In de periode 1912-1919 was 'De Rees' een hotel-pension, waar welgestelde gasten kortere of langere vakanties doorbrachten. Omdat het huis eigendom was van de Hollandsche Crediet- en Obligatie Bank waren het veelal mensen die op één of andere wijze aan deze instelling gerelateerd waren, die hier hun vakanties doorbrachten. Ook kwam het wel voor dat families die uit Nederlandsch Oost-Indië terugkeerden tijdelijk op 'De Rees' hun domicilie hadden en van hieruit de Veluwezoom bezochten op zoek naar een passende woonstee. Het was toentertijd goed toeven op 'De Rees', omdat de tuinen nog "in uitermate schoone staat verkeerden."

Kop van het briefpapier dat de gasten op 'De Rees' ter beschikking stond als ze er logeerden. (GAA Huisarchief De Rees map overige stukken nr 5).

Zij waren door Van Lansberge aangelegd en door Werner bijzonder goed onderhouden. Eigenlijk heeft Van Lansberge zelf nooit die pracht van de tuin gezien die hij wilde bewerkstelligen!

In 1919 werd het twee maal verkocht: eerst aan Jan Jannes Muis, die het weer doorverkocht aan Jacob Lieuwes, burger der stad Doetinchem. Deze bezat het landhuis tot 1920, toen hij het verkocht aan Evert Elias Stoel, taxateur te Haarlem. Laatstgenoemde verkocht het in 1921 aan dr. F.H. Elias Wolff, die het in 1927 verkocht aan Jan van der Sluys.

Oudere Brummenaren zullen zich herinneren dat deze Jan van der Sluys lange tijd in Brummen woonde, eerst in een pand aan de Arnhemsestraat dat ook

wel bekend stond als 'Pension Verhagen', later in Villa 'Rustoord' aan de Zutphensestraat (tegenover 'De Beukenhorst'). Hij verkocht 'De Rees' in 1929/1930 via een openbare verkoping aan Pieter Sebastiaan Mulderije, assuradeur te Zutphen.

Boven: Ansichtkaart verzonden in 1919. Onder: voorkant veilingboekje 1929.

OPENBARE VERKOOPING

VAN HET

Landgoed "DE REES"

aan den Arnhemschen Straatweg en de Spoorbaan
te BRUMMEN, groot ca 18 Hectaren,
op DINSDAGEN 3 en 17 SEPTEMBER 1929,
nam. 2 uur, in het hotel "T KROMHOUT" aan de
Markt te Brummen,
ten overstaan van Mr. J.H.T. HIJINK,
Notaris te Brummen

DRUKKERIJ SOMER BRUMMEN

Enkele grepen uit het veilingboekje:

Perceel 1: **Het Heerenhuis "DE REES"** met Park, Vijver en Oprijlaan, kad. H 1778 ged., 1484, 1374 en 1285, groot ca 3,01,62 H.A.

Grondbelasting ca f 138,20, wegenbelasting f 65,12 per jaar.

Perceel 2: **BOUWTERREIN** aan den Straatweg, kad. H 1292, noordelijk deel, groot ca 0,29,60 H.A. Grondbel. f 2,00, wegenbel. f 0,83 per jaar

Perceel 3: **BOUWTERREIN** aan den Straatweg, kad. H 1292 ged., groot ca 0,32,60 H.A. Grondbel. f 2,00, wegenbel. f 0,83 per jaar.

Perceel 12: **WOONHUIS** met veeschuur, varkensschur, druivenkas, bakken, tuinloods, boomgaard, weiland en water, kad. H 1385, 1860, 1861 en deel van 1774, groot ca 0,89,22 H.A.

Grondbel. ca f 26,20, wegenbel. ca f 12,73 per jaar

Perceel 15: **WEILAND** aan de Leuvenheimsche Beek, kad. G 2565 en deelen van 2135 en 2566, groot ca 2,72,25 H.A. Grondbel. f 11,15, wegenbel. f 4,68 per jaar.

De percelen zijn volgens gewoonte in combinatie of in massa (alles) te koop. Verder is er een nauwkeurige beschrijving van alle bomen op de diverse percelen. Onmiddellijk na de inzet op 3 september wordt er ook begonnen met "de verkoop van het Houtgewas." Over de gunning zal worden beslist bij de tweede veiling van de grond op 17 september.

"Betaling en aanvaarding in eigen gebruik op 1 November aanstaande; over vroegere aanvaarding van het Heerenhuis kan een schikking worden getroffen. Ter voldoening van de nog onbetaalde grondbelasting over 1928 en 1929 ad f 243,87 per jaar en de wegenbelasting over 1928 en 1929 ad f 104,54 per jaar moeten kopers het daarvoor benodigd bedrag bijbetalen tegelijk met den koopprijs."

De veilingkosten bedroegen 8 % van de koopprijs en aldus werd Pieter Sebastiaan Mulderij op 17 september 1929 de nieuwe eigenaar.

Wordt vervolgd.

Willem Reusink

Leeuwtje aan het begin van de oprijlaan.

Nieuwsbrief

22e jaargang

ISSN 1382-0478

juni 2010

Bibliotheek:

Onze bibliotheek is uitgebreid met de volgende titels:

Nr. 488 Martien Kobussen heeft al heel lang stukjes schrijven als hobby, zoals we ook in ons mededelingenblad regelmatig kunnen zien. Een andere hobby is het Oost-Veluws dialect. Zo'n vijftig verhaaltjes zijn gebundeld in 'Foi, foi... ut is mien wat'.

Nr. 489 en 489A 'De geschiedenis van de Dorschvereniging De Kar en Hooilanden' geschreven door Marten Brascamp is een uitgave van Belangenvereniging De Kar en de Hooilanden. De dorsvereniging bestond tussen 1925 en 1955 en trok met de dorsmachine van boer naar boer. Het boek vertelt de geschiedenis van de vereniging en is gebaseerd op gesprekken met veel mensen die de vereniging nog hebben meegemaakt. De ontwikkeling in de landbouwmechanisatie sinds 1850 vormt de achtergrond van het verhaal.

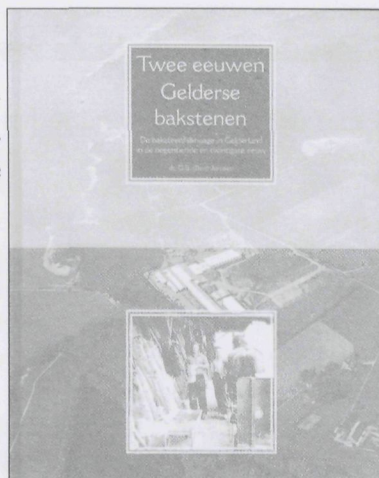
Nr. 490 'Spoorzoeken onder het maaiveld, een greep uit 40 jaar amateurarcheologie' is een uitgave van AWN afdeling Zuid-Salland - IJsselstreek - Oost-Veluwezooim. Het 40-jarige bestaan van de afdeling was de aanleiding om de activiteiten in de voorbije decennia te bundelen. Vondsten van een urn uit de Vroege IJzertijd bij Hoog Soeren, een complete handmolen in Loenen, aandacht voor opgravingen in Deventer, Lochem enz.

Nr. 491 Jeroen Bisseling en Annet Buiting, in 1995 leerlingen van klas 5V3 van het Katholiek Veluws College in Apeldoorn, hebben in opdracht van hun docente aardrijkskunde een scriptie gemaakt met de titel 'Functieveranderingen in Loenen'. De auteurs richten zich hierbij op de landbouw-, industrie-, woon-, natuur- en recreatiefunctie van ontstaansgeschiedenis tot ruimtelijke conflicten in de huidige tijd.

Nr. 492

'Twee eeuwen Gelderse bakstenen', de baksteenfabricage in Gelderland in de 19^e en 20^e eeuw door G.B. (Ben) Jansen, Een lijvig boek (516 blz). Deel 11 in de reeks 'Historische Publicaties Gelderland'. Met informatieve foto's en illustraties.

Uitgave: Fagus, Aalten (2008)
ISBN 978-90-78202-39-4

Dagexcursie:

De dagexcursie van onze vereniging is gepland op zaterdag 28 augustus. De reis gaat naar Haarlem. De leden kunnen de uitnodiging in de tweede helft van juli tegemoet zien.

Middagexcursie naar Panoven

Zaterdag 12 juni ging de middagexcursie van 'De Marke' naar de voormalige stenenbakkerij 'De Panoven' in Zevenaar. De groep van 50 leden en introducés werd rondgeleid door de heer Jan Willemsen. Hij vertelde enthousiast over het oude handwerk, dat na verloop van tijd steeds verder gemechaniseerd werd. Hij demonstreerde op diverse plaatsen hoe het ambacht er in vroeger tijden uitzag. 'De Panoven' is een mooi bewaard industrieel erfgoed uit 1860. Tot 1983 werden hier nog op ambachtelijke wijze stenen gebakken.

Clara Uenk-Dirksen

Kalendergebruik in de zeventiende en achttiende eeuw

Vanaf de jaartelling werd in het overgrote deel van Europa de Juliaanse kalender gehanteerd, genoemd naar de Romeinse keizer Julius Ceasar.

Bij plakkaat van 10 december 1582 werd in de Nederlandse provinciën bevolen de Gregoriaanse kalender in te voeren (genoemd naar paus Gregorius). Deze invoering moest ingaan op 14 december 1582. De Staten-Generaal en de gewesten Brabant en Zeeland gingen in de nacht van 14 december over naar 25 december. De Zuidelijke Nederlanden volgden op 21 december en gingen naar 1 januari 1583. Daardoor viel Kerstmis in de weggevallede periode en werd het op 4 januari gevierd!

Groningen volgde op 10 februari/21 februari 1583, maar voerde in 1594 de Juliaanse kalender weer opnieuw in. De overige Nederlandse provincies hadden de Juliaanse kalender behouden, maar onder invloed van Duitse staten gingen ze in 1700 toch over op de Gregoriaanse.

Omdat dit halverwege het jaar gebeurde en 1700 een schrikkeljaar was, liep de Juliaanse kalender al 11 dagen achter bij de Gregoriaanse.

In Gelderland vond de gelijktrekking plaats in de nacht van 30 juni op 12 juli 1700, in Utrecht en Overijssel in de nacht van 30 november op 12 december 1700. Friesland en Groningen volgden op 12 januari 1702 en Drenthe op 12 mei 1702.

Na de algehele overname van de Gregoriaanse kalender sprak men ook wel van de verbeterde Juliaanse kalender. Toch hield men zich niet consequent aan de nieuwe kalender. Misverstanden ontstonden nog in 1724 en 1744 toen in verschillende Europese landen het Paasfeest niet op dezelfde datum werd gevierd.

In geschriften en documenten herkennen we die tweeslachtigheid in kalendergebruik in de toevoeging 'stylo novo'/'stylus novus' of 'nieuwe stijl' bij de datumvermelding. Ook werden vaak beide data (de Juliaanse en de Gregoriaanse) onder aan een brief vermeld. Een voorbeeld daarvan zag u in de uitgave van 'De Marke' van oktober 2009 op p 22, waar zowel 16 als 26 oktober staan vermeld.

Willem Reusink

Museum Wacht

"Alle specialismen onder één dak"

Restauratie

van alle voorkomende materialen en objecten

Calamiteiten

calamiteitenservice en maken van calamiteitenplannen

Transport

van museale objecten (Nationaal en Internationaal)

Reiniging en desinfectie

van collecties of objecten

Opslag

geklimatiseerd en beveiligd

Advies

mbt. brandbeveiliging en veiligheid

www.museumwacht.nl

Blankhart & Bronkhorst Netwerk Notarissen

Het kantoor voor
eigentijdse dienstverlening met
een persoonlijke benadering...

Wolterbeeklaan 3
7361 ZD Beekbergen
T (055) 506 33 33
F (055) 506 31 01
E info@bbnetwerknotarissen.nl
www.blankhartbronkhorst.nl

13787

Lian Brandsma
Uitvaartzorg

Voor een uitvaart met zorg in Loenen, Eerbeek en wijde omgeving

Dag en nacht bereikbaar

Waar u ook verzekerd bent,
u kunt altijd bij mij terecht

Bel nu voor een afspraak om uw
uitvaartwensen vast te leggen:
kosteloos en vrijblijvend

tel 055-505 01 59

www.lianbrandsmauitvaartzorg.nl

